

Verden

Video: Ingen i New Zealand får statlige støtte for å drive landbruk.

New Zealands bønder klarer seg helt uten subsidier

CASTLEPOINT, NEW ZEALAND (NRK): På den andre siden av jordkloden ligger et land som ligner mye på Norge. Men bøndene på New Zealand anser seg som verdens beste – helt uten statlig støtte.

Anders Magnus

NRKs Asia og Oceania korrespondent

Publisert 18.05.2014, kl. 19:18

Oppdatert 18.05.2014, kl. 19:50

New Zealand er en demokratisk velferdsstat med omtrent like stor befolkning som oss.

Landskapet har dype fjorder og høye fjell. Om vinteren kommer det masse snø.

Men det er én stor forskjell: Bøndene her får ikke en eneste New Zealand-dollar i statlige subsidier.

Kraftig regn og sterk vind over åsene i Castlepoint, New Zealand, når tusenvis av sauer skal over på nytt beite. Gjeteren sitter til hest, det gir større autoritet overfor de mindre dyrene enn om han hadde kommet gående eller sittende på traktor.

Men det er hundene som gjør den viktigste jobben med å flytte saueflokken til grønnere gras.

– Grovt beregnet har vi rundt 20.000 sauer og 1000 storfe, sier bonden Anders Crofoot i Castlepoint Station.

Som alle andre bønder på New Zealand driver Anders Crofoot gården sin helt uten støtte og subsidier fra staten. Og han savner dem ikke heller.

Anders Crofoot er skeptisk til maskinparken i norsk landbruk.

FOTO: ANDERS MAGNUS / NRK

Jordbrukssubsidiene forsvant på 80-tallet

– De fleste bøndene i New Zealand har vært gjennom perioden med subsidier på 80-tallet, og de vil ikke tilbake til denne praksisen, tror Crofoot.

Sommeren 1984 var staten New Zealand nær konkurs. Regjeringen måtte ta drastiske grep. Ett av dem var å fjerne alle subsidier til bøndene – med ett slag.

Conor English er daglig leder i Federated Farmers – Bondelaget i New Zealand. Av 40.000 gårdbrukere måtte 1000 gi seg da subsidiene forsvant.

– Fjerningen av subsidier skjedde raskt. Bøndene fikk beskjeden i juli. Ved juletid i 1984 var alle subsidiene vekk, sier han.

– Vi er verdens beste bønder

Nå er landbruksnæringen sterkere enn noen gang i New Zealand.

– Bøndene er svært tilpasnings- og motstandsdyktige. Du vil ikke finne en eneste bonde på New Zealand som ønsker å gå tilbake til subsidiert landbruk, mener English.

– **Bøndene her i landet er verdens beste, hevder English.**

Dette forklarer han med at bøndene i New Zealand ikke subsidieres. De blir nemlig tvunget til å være verdens beste, for å være konkurransedyktige mot resten av verden.

[Norsk landbruksforsker: – Kan ikke sammenlignes](#)

– Bøndene jobber hardere uten statlig støtte

Lenger sør i New Zealand, på den enda mer karrige Sørøya, drives det også med sauer i et landskap vi kjenner fra filmene om Lord of the Rings – ganske høyt over havet.

Drew og Carolyn Dundas sier bortfallet av subsidier har skjerpet bøndene. Med færre sauer produserer de nå mer kjøtt enn de gjorde tidligere.

– Vi mener at vi produserer kvalitetsvarer som kan sendes hvor som helst i verden. Subsidiering bidrar til en slags falsk økonomi. Pengene som brukes til å subsidiere bønder bør heller brukes til utdanning og helse, sier Drew Dundas.

Drew Dundas driver sauehold helt sør på New Zealand. Her er jorda karrig og sesongen kort.

FOTO: ANDERS MAGNUS / NRK

Mye her ligner forholdene i Norge, men på New Zealand har de ti ganger så mange sauer per bruk som i Norge.

Anders Crofoot har vært i Norge. Han ble svært forbauset over den maskinparken han så på gårdene i landet.

– **Det så ut til at alle hadde enorme traktorer. Det slo meg at det må da være mye mer lønnsomt om de hadde et par entreprenører istedenfor at hvert bruk hadde sin egen maskin, undrer Crofoot.**

– Å subsidieres istedenfor å betales for egen produksjon vil garantert føre til slik oppførsel, tror han.

– *Slik oppførsel vil garantert skje når jordbruket subsidieres*

BONDE ANDERS CROFOOT

Selv har han bare en svært liten maskinpark.

Også storfeproduksjonen har blitt mer effektiv i New Zealand. I dag er det bare halvparten så mange dyr som den gang man hadde subsidier. Men det produseres like mye oksekjøtt som før.

– Fordelene ved å ikke subsidieres er at man får muligheten til å gjøre andre ting. Da det som nå er min gård var subsidiert var bøndene forpliktet til å holde et visst antall dyr per bruk. Nå har vi mange færre sauer enn før, men vi produserer mer sauekjøtt fordi vi tar bedre hånd om dyrene, forteller Crofoot.

– Uten subsidier snylter jeg ikke lengre

Det er enda flere fordeler med å kvitte seg med subsidiene, mener bondelaget i New Zealand.

– Først og fremst går ikke skattepengene til å betale bøndene. Før ble vi kalt snyltere, men nå er vi svært stolte av å være bønder, sier English.

Men dere må bare beholde subsidiene, oppfordrer han.

– Jo lenger europeiske subsidier eksisterer jo bedre er det for oss. Så behold subsidiene deres, oppfordrer English med et lurt smil om munnen.

Tidligere var overproduksjon av saueull et stort problem i New Zealand.

Etter at subsidiene forsvant har besetningen gått ned fra 70 millioner sauer til 30 millioner.

Uten subsidier er gårdene i dag lønnsomme – og landbruket er New Zealands ubestridt største eksportnæring.

VIS FLERE

Opphavsrett NRK © 2014

Ansvarlig redaktør: Thor Gjermund Eriksen

Nettsjef: Frank Gander (konst.)